

KULJETUS
KEKKONEN
ENO
Erkki 0400 274 351
Matti 050 302 5008

Pielisjokiseutu

K MARKET
ENO

ad ENON RENGAS OY
050 596 4697

RAUTIA
RAUTIA VINNI

MAANSIIRTO
HANNU TIKKA
Puh. 013 763 210 • 0500 338 621
Niloksentie 70, 81200 ENO

ENON APTEEKKI
UIMAHARJUN SIVUAPTEEKKI
Kauppatie 3, 81200 ENO Puh. (013) 228 881
Harjunraitti 13, 81280 UIMAHARJU Puh. (013) 228 885
fax. (013) 228 883 fax. (013) 228 886

Koko perheen EDULLINEN OSTOSPAIKKA
JPM-MYYNTI KY
81280 Uimaharju/Eno p. 0500 670 561

Lounaskulmasta:
- pitopalvelu • muistotilaisuudet • syntymäpäivät
- häät • hirttejäiset • pikkujoulu ym.
- Tuoreita leivonnaisia päivittäin sekä tilauksesta
Enon Ateriapalvelu/Lounaskulma
Niskantie 46, Eno, p. 013 - 761 645

Kone ja Rauta Hiltunen Ky
Niskantie 24
81200 Eno
013 761 335

**OUTOKUMMUN
KIVITEOLLISUUS KY**
Puh. (013) 564 380
Gsm 050 555 7177

NESTE OIL
Neste Niinivaarantie
Niinivaarantie 101, Joensuu
Puh. (013) 138 333
Ark 6.30-20, la 8-20, su 9-15

Hämärätunnin hauskat ja koskettavat tarinat

Heikki Turusen painotuore uutuus Hämärätunnin tarinoita perustuu kirjailijan lapsena kuulemiin kyläjuttuihin ja omiin kokemuksiin. Hän marssittaa esiin esimerkiksi Hupeli-sarjasta ja siihen liittyvistä aikaisemmista kirjoistaan tuttuja henkilöitä uusine ”seikkailuineen”, mutta myös muutamia ihan uusia tuttavuuksia. Lapsuuskodin ”alter ego” -perheen lisäksi mukana aikaisemmin mainituista on muun muassa naapurin lukutaidoton, mutta maailmalla pärjäävä Hyttisen (Päivännäkemättömän) Sippo. Väilän Matti eli Totinen-Matti esiteltiin jo Seitsemän kurvin suora -kirjassa, mutta onpa tästä Veikko Huovisen ”kuoliaaksinaurattajaa” selkeästi muistuttavasta persoonasta monta mojovaa juttua uudessa teoksessa. Esimerkiksi kylään mies kertoi tullessaan ”alkumatkan apostolin kyyvillä, siitä kilometrin kävelemällä ja loppumatkan vuorotellen kummallakin jalalla.” Jos mies oli liikkeellä polkupyörällä tai oikeastaan ”kahella pyörällä”, hän polki kaikki voimansa pinnistäen ja ketjut valittaen ylämäet, mutta talutti pyörää alamäessä. Nauranut hän ei koskaan. Sentään, kun ravintolassa ryyppäämässä olleen lankomies Oppi Tenhusen hevosen olivat humalaiset markkinamiehet kääntäneet pihamaalla seisomaan aisoissaan päärekeen päin, oli Matin poskea kerran nykäissyt. Anopin kuolemasta kuullessa oli nykäissyt kahdesti.

Tarinamestari ja valehtelija Köksän Jussakin on aikaisemmissa kirjoissa vilahtanut. ”Tuntemistamme leivän eläiteistä heikoin, laiskin ja saamatomin. Taiteilijan perikuva siinäkin siis. Nälän heikentämät luurangonlaihat lehmät piti kantaa keväällä sapilalla laiturille, kun hän ei kehdanut tai maltanut kylänluutuunniltaan tehdä niille kesällä riittävästi talviheinää.”

Mutta annappa kun mies pääsi jutun alkuun. Esimerkiksi heinäseipäitä ja ruiskuhilaita heille tuli niin paljon ja taajaan, että ne eivät mahtuneet omille pelloille, piti sijoittaa naapurilta vuokratulle maalle.

Yksi uusista tuttavuuksista on Lippiahon kuromykkä Oiva.

Osasto Marttinan salaisin operaatio

Saksan Wehrmachtin pääesikunnan tiedustelupalvelu Abwehr, Mikkelin päämaja, Islannin Valasvuono, Sortavalan radiotiedustelukeskus, Kaukopartio-osasto Marttinan tukikohta Kuhmossa, Barentsin meri, Tsälkkijärvi, Sorokka, Vienan Kemi, Murmansk, Murmanskin rata – siinä joukko paikkoja ja alueita, joihin kirjailija Ville Kaarnakarin esikoisteoksen Operaatio Übung -42:n huikemat tapahtumat sijoittuvat.

Vuoden 1942 alkupuoliskolla Saksan itärintaman tilanne kehittyi siihen malliin, että maan tiedustelujohto huolestui: Uralin takaa virtaa uutta ja järeää rautaa vastustajan käyttöön kiihtyvässä määrin, eivätkä musikatkaan siellä ihan kesken lopu. On odotettavissa, että vihollinen kykenee panemaan kampoihin yhä kiivaammin. Venäläisten suurin heikkous on edelleen heidän kurja viestiliikenteensä ja alkeelliset peittämismenetelmät, puhumattakaan surkeasta viestikurista.

Saksan tiedustelu on selvittänyt, että Neuvostoliiton liittolaiset Yhdysvallat ja Britannia ovat tulossa hätiin: ne aikovat toimittaa aseveljelleen materiaaliavun lisäksi myös asiantuntija-apua. Venäläisten kouluttajaksi on lähössä amerikkalainen huippuekspertti mukanaan uusinta tekniikkaa edustava salauslaitte. Asiantuntijan on määrä matkustaa Murmanskiin Islannin kautta laivasaattueessa ja jatkaa sieltä junalla määränpäähen. Saksalaiset päättävät estää yrityksen.

Saksan tiedustelujohto ottaa yhteyden Suomen ylimpiin tiedustelumiehiin, everstiluutnantti Hallamaahan ja eversti Paasosen. Saksalaiset kehittävät suomalaisten kanssa yhteisoperaation, Übung -42:n, suomeksi Harjoitus -42:n. Siihen tarvitaan taitavia ja rohkeita suomalaisia tiedustelijoita ja kaukopartiomiehiä. On selvittävää, milloin Amerikan mies on uusine salauslaitteineen Murmanskissa. Millä junalla hän aikoo matkustaa? Sen jälkeen tiedetään, mikä juna lennätetään ilmaan.

Tämä on teoksen lähtötilanne – tästä päästään vauhtiin. Tapahtumien miljööt vaihtuvat tiuhaan tahtiin Saksan esikunnista Mikkeliin ja Barentsin meren laivasaattueesta Murmanskin radalle. Loppuvaiheiden päärooleissa temmeltää Osasto Marttinan useampikin kaukopartio.

Kaarnakarin vauhdikkaasti etenevää, sujuvaa

”Äänillä ei tunnu olevan merkitystä, mutta kaikesta muusta maakesässä hupsuna riemuitsevan Oivan läsnäollessa tiedämme jotenkin selvemmin taivaan ja ilman puhtaaksi ja raikkaaksi tähdet taakseen kätkevään sineen asti, punertavat kumpupilvet kultalinnoiksi, linnut ja luomakunnan ja kaiken elämän maailmakaikkeuden suurimmaksi ihmeeksi.”

Tarina Satjangon kaunis Anni kuuluu hienon kirjan timantteihin. Aihe vie mukanaan Pielisen selille ja saarille, teksti tuttua ja turvallista Turusta, välillä kuin runoa.

”Huntuineen ja morsiuspukuineen hän on siinä kuin usvaluodolta katsova uhkea järvenneito, sisävesien nereidi verhoutunein noidankatsein”, tulkitsee kirjailija päähenkilön vihikuvaa.

Ihan herää kysymys, miksei mestari värikkästä aineistosta kokonaista ”rommaania kirjoittaa rummuutellut”. Jo novellin nimi saa mielikuvituksen liitoon, ja vielä parempaan vauhtiin se siivitty sen jälkeen, kun on hoksanut kaukaa nähneensäkin lähes myrskyisän tuulen aaltojen lyövän salaperäisen rakkauden saaren, Satjangon rantakivikoihin.

Heikki Turunen on pohjoiskarjalaisia maisemia, sen asukkaita ja heidän tuntojaan kirjoissaan kuvatessaan ohittamaton, suorastaan ylitsikäymätön. Oikeastaan vastaavanlaista tekstiä – tulipa se mistä maailmankolkasta tai keneltä tahansa – näkee hyvin harvoin. Hämärätunnin tarinat täydentävät mainiosti henkilögalleriaa, jonka Turunen on aiemmassa tuotannossa esille tuonut. Turusen teksteistä tykkääville kirja ehkä poikii kotiläksyjä.

Heikki Turunen: Hämärätunnin tarinoita WSOY 2010. 330 sivua.

Armas Härkönen

tekstiä lukiessa tulee eittämättä mieleen menneiden vuosikymmenien jännitys-kirjailija Alistair MacLean: toisilleen vastakkaiset miljööt vaihtuvat tiuhaan, samoin oikeilla nimillä esiintyvät henkilöt, joita kirjassa on juuri sopivasti. Vauhdista huolimatta lukija pysyy erinomaisen hyvin mukana.

Teoksen rakenne tukee ovelan juonen mukanaan tuomaa jännitettä, joka säilyy tiheytyneenä loppuun saakka. Omimmillaan Kaarnakari on salaisen asiamiehen mukana Murmanskin kaupungissa ja kaukopartion seurailijana Murmanskin radan varrella. Hän osaa maalata omaa konetta odottavan, viimeiset voimansa ponnistaneen sissiosaston kauniin erämaajärven rantaan: rauhallisempaa ympäristöä ei voisi kuvitella. Vain itikat iskevät kimppuun kesäisen illan hämyssä.

Mutta juuri kun vesitason ääni alkaa heikosti kuulua metsän reunan takaa ja väsyneissä miehisä herää toivon kipinä, rävähtää helvetti valloilleen. Hyvin koulutettu venäläinen jäljittäjäporukka yllättää, ja konepistoolit rallattavat jälleen.

Kirjan päähenkilöiksi nousevat sissikapteeni Mikko Klemetti ja ylikersantti Antti Vorho – tuttuja nimiä kaukopartiokertomusten lukijoille. Kaarnakarin teos ei kuitenkaan ole mikään tavanomainen partiotarina, kaukana siitä. Loppuratkaisu on äärimmäisen yllättävä, jopa epätodellinen, eikä siitä sen enempää. Lukija haukkokoon henkeään ihan itse.

Mitä moittisin? Kustantaja olisi voinut miettiä kirjan nimeä tarkemmin. Operaatio Übung -42 ei heti kerro, missä mennään ja mistä on kysymys. On hyvä, että nimessä on myös ”selitysosa”. Kannen kuva-aihe on oivaltavasti valittu, mutta ruskean ja varsinkin mustan voimakkaat sävyt häivyttävät itse sisällön liiksi pimentoon.

Kaarnakari on paitsi kirjailija, myös reservin majuri, rauhanturvaaja ja mainonnan tekijä.

Esko Heikkinen

Ville Kaarnakari: Operaatio Übung -42. Suomalaisen tiedustelun salaisin operaatio (Kustannus-osakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2010)

